

REPERTORIUL DESCOPERIRILOR MONETARE OTOMANE DIN DOBROGEA (SECOLELE XIV-XVIII)

În România, numismatica otomană reprezintă un subiect recent de cercetare. Din motive obiective și subiective, asupra monedelor otomane s-au aplecat relativ puțini cercetători. Începutul a fost făcut, la jumătatea secolului al XX-lea, de H.Dj. Siruni¹ și a continuat, timid, cu O. Iliescu². Abia o nouă generație, reprezentată de M. Maxim³, E. Nicolae⁴, P. Stancu⁵, a adus la lumină descoperiri mai vechi sau mai noi.

Să nu uităm contribuțiile cercetătorilor G. Custurea⁶ și E. Oberländer-Târnoveanu⁷, mai ales pentru Dobrogea. Mai nou, A. Vîlcu⁸ și o pleiadă de cercetători basarabeni⁹ se afirmă în studierea monedelor otomane descoperite pe teritoriul românesc.

Studiul de față reprezintă sintetizarea, până la acest moment¹⁰, a descoperirilor monetare otomane din teritoriul dobrogean. Seriile de cronică publicate de muzeele dobrogene¹¹, începând cu anii '70, și publicarea tezaurelor descoperite în diferite zone ale Dobrogei¹², au permis întocmirea acestui material. Există un precedent, în repertorizarea descoperirilor monetare otomane, realizat, însă, pentru întreg teritoriul locuit de români¹³.

Instaurarea administrației otomane în Dobrogea¹⁴ a făcut ca moneda otomană să fie prezentă în cantitate mai mare în această provincie. Descoperirile monetare otomane permit o imagine clară a circulației nominalurilor otomane în teritoriul danubiano-pontic. Astfel, în Dobrogea, au circulat monede otomane de argint (*akce*¹⁵, *dirhem*¹⁶, *para* (*medini*)¹⁷, *guruș*¹⁸), de aur (*altîn*¹⁹) și de cupru (*mangîr*²⁰).

Akce (asprul). A pătruns pe teritoriul nostru la sfârșitul secolului al XIV – începutul secolului următor, în condițiile expansiunii Imperiului Otoman în Peninsula Balcanică și stabilirea graniței de nord, pe Dunăre. Astfel, monede emise de Baiazid I sunt prezente în descoperiri monetare dobrogene²¹. Această monedă domină circulația monetară a secolului al XVI-lea, dar, sfârșitul acestui secol va aduce devalorizarea sa. Către mijlocul secolului al XVII-lea, s-a înregistrat o relativă stabilizare, dovedă și numărul mare de *akcele* descoperite în tezaurele dobrogene²².

În Dobrogea, au circulat și mulți akce: *onluk* (10), *beşlik* (5)²³. *Dirhemul*, monedă otomană cu valoare mai ridicată, va circula în

teritoriul românesc începând cu ultimul sfert al secolului al XVI-lea, din timpul domniei sultanului Murad III. Dirhemii și jumătăți de dirhemii sunt prezenti în descoperirile monetare danubiano-pontice²⁴.

Para (medini), al treilea nominal otoman de argint, pătrunde la nordul Dunării, începând cu mijlocul secolului al XVII-lea. În descoperirile monetare dobrogene²⁵, această monedă a fost găsită izolat și în tezaure. În secolul al XVIII-lea, circula multiplii săi, *onluk* și *beşlik*.

Guruşul, devine, în secolul al XVIII-lea, unitatea sistemului monetar otoman. A circulat în Dobrogea, împreună cu multiplii (*yuzluk*, *altmışlık*, *ikilik*) și divizionarele sale (*zolta*, *yirmilâk*), fiind prezent, împreună cu ei, în descoperirile monetare din această provincie²⁶.

În circulația monetară dobrogeană au fost prezente și moneda de aur – *altîn*²⁷ și cea de cupru – *mangâr*²⁸. Referitor la ultimul nominal, de sezizat numărul mare de mangâri emisi de Suleyman II, descoperiți în Dobrogea. Faptul trebuie pus în legătură cu măsura acestui sultan de a emite, în cantități masive, moneda de cupru, încercând, astfel, impunerea unui veritabil trimetalism²⁹.

Moneda otomană reprezintă o componentă esențială pentru circulația monetară din Dobrogea medievală. Circulația sa, cu variațiile determinate de evenimentele politico-militare și de dezvoltarea economică a regiunii, acoperă mai mult de cinci secole din istoria provinciei trans-danubiene.

1) ADAMCLISI

Baiazid II (1481-1512): mangîr, Kostantiniye

Abdulhamid I (1774-1789): para, Kostantiniye, 1187 H

Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 25, 1992, p. 384; 12, 1979, p. 236

2) ADÂNCATA

Selim I (1512-1520): akce, 918 H

Suleyman I (1520-1566): akce, Uskup, 926 H

Selim II (1556-1574): 2 akce, Kostantiniye, Novar

Murad III (1574-1595): dirhem

Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 28-29, 1995-1996, p.

3) AGIGEA

Baiazid II (1481-1512): mangîr, Kostantiniye

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Ahmed III (1703-1730): 1 piesă de $\frac{1}{2}$ zolta, Kostantiniye, 1115 H

Selim III (1789-1807): yuzluk, İslâmbol, 1203 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 25, 1992, p. 384; 13, 1980, p. 356; 14, 1981, p. 346

4) ARSA

Mehmed II (1444-1445; 1451-1481): acke, Edirne, 875 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 25, 1992, p. 384

5) CAPIDAVA

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye, 1199 H

Imperiul otoman: mangîr, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 21-22, 1988-1989, p. 385; G.Custurea, A.Vertan, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 317

6) CEAMURLIA DE JOS

Mustafa III (1757-1774): onluk, İslâmbol, 1171 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 238

7) CERNAVODA

Selim II (1566-1574): 2 akce, Novabîrda, 974 H

Abdulhamid I (1774-1789): para, Misir, 1187 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 356; 14, 1981, p. 346

Tezaur, conține 2416 piese

Suleyman II (1687-1691): 29 guruş (1 fals); 2 piese de $\frac{1}{2}$ guruş, Kostantiniye

Ahmed II (1691-1695): 11 guruş; 3 piese de $\frac{1}{2}$ guruş, Kostantiniye

Mustafa II (1695-1703): 1026 guruş (894 Kostantiniye, 32 Izmir, 91

Edirne, 9 Erzerum); 155 piese de $\frac{1}{2}$ guruş (133 Kostantiniye, 20 Edirne, 2 Izmir)

Ahmed III (1703-1730): 1040 zolta, 145 piese de $\frac{1}{2}$ zolta, Kostantiniye

Sigismund III: ort. Cracovia

Emden: florin (Ferdinand II)

florin (Ferdinand II/III)

Oldenburg (Authon Gunther): florin (Ferdinand III)

Imitație după Emdem: florin (Ferdinand II/III)

Bibliografie: G.Custurea, "Pontica", 11, 1978, p. 253-259; A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 21-22, 1988-1989, p. 369

8) CONSTANȚA

- Baiazid II (1481-1512): akce, Edirne, 886 H
Selim I (1512-1520): akce, Kostantiniye, 918 H
Suleyman I (1520-1566): Mangîr, Kostantiniye, 926 H
Mehmed III (1595-1603): akce, Kostantiniye, 1003 H
Mehmed IV (1648-1687): para, Misir, 1058 H
Suleyman II (1687-1691): 2 mangîr, Kostantiniye, 1099 H
Mahmud I (1730-1754): 2 para, Kostantiniye, 1143 H
Mustafa III (1757-1774): 2 para, Islâmbol, Kostantiniye, 1171H; altmışlık, Islâmbol, 1171 H; zeri mahbub, Islâmbol, 1171 H
Abdulhamid I (1774-1789): altmışlık, Kostantiniye, 1187 H; para, Misir, 1187 H
Selim III (1789-1807): para, Islâmbol, 1203 H
- Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 126-238; 25, 1992, p. 388; 13, 1980, p. 356; 28-29, 1995-1996, p. 388; G. Custurea, "Pontica", 16, 1983, p. 295
- Tezaur, conține 20 de asprii emisi de sultanii:
- Baiazid II (1481-1512): 1 piesă, Kratovo, 886 H
Selim I (1512-1520): 5 piese (2 Kostantiniye, 1 Konya, 1 Tire, 1 tip general)
Suleyman I (1520-1566): 14 piese (1 Kocaniye, 2 Novabîrda, 4 Sidrekîpsî, 1 Uskup, 2 Kratovo, 4 tip general)
- Bibliografie: G. Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 341-347

9) CREDINȚA

- Mustafa II (1695-1703): guruş, Kostantiniye, 1106 H
- Bibliografie: T. Papasima, "Pontica", 21-22, 1988-1989, p. 333

10) DUNĂRENI

- Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye, 1099 H
- Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, G. Talmaçchi, "Pontica", 32, 1999, p. 352

11) ENISALA

- Baiazid I (1389-1402): akce, 792 H
Mehmed II (1444-1445; 1451-1481): 3 akce (2 Edirne, 855 H, 865 H; 1 Amasya, 855 H)
Baiazid II (1481-1512): 2 akce (1 Uskup, 1 neprecizată)
Posibil un rest de tezaur – ipoteza aparține numismatului G. Custurea
- Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 358-359
- În necropolă medievală de la Enisala, punctul "La Biserică", datată sfârșitul secolului al XV-lea- secolul al XVIII-lea, au fost descoperiți aspri și parale emise de sultanii:

Baiazid II (1481-1512): 1 piesă

Selim I (1512-1520): 9 piese (3 Kostantiniye, 1 Novar, 2 Edirne, 3 neprecizate)

Suleyman I (1520-1566): 59 akce (7 Novar, 8 Novabîrda, 7 Karatova, 5 Uskup

1 Serez, 10 Sidrekîpsî, 1 Tire ?, 1 Konya ?, 1 Harburt, 1 Srebernice, 2

Kucayne, 1 Siroz, 1 Edirne, 1 Kostantiniye, 12 neprecizate)

Selim II (1566-1574): 3 akce (2 Sidrekîpsî, 1 fals Kostantiniye)

Murad III (1574-1595): 10 piese (1 Srebernice, 2 Uskup, 2 Kostantiniye, 5 neprecizate)

Mehmed III (1595-1603): 4 akce (1 Sidrekîpsî, 1 Canca, 2 neprecizate)

Mustafa I (1617-1618; 1622-1623): 2 akce

Osman II (1618-1622): 3 akce, Ohri

Murad IV (1623-1640): 12 piese (3 Belgrad, 1 Saray, 2 Uskup, 1 Sofya, 2 Misir, 1 Kostantiniye, 2 neprecizate)

Ibrahim (1640-1648): 12 akce (Kostantiniye, 1 para Misir)

Mehmed IV (1648-1687): 6 piese (1 Kostantiniye, 5 neprecizate)

Mustafa II (1695-1703): 1 para Misir

Ahmed III (1703-1730): 9 akce (8 Kostantiniye, 1 neprecizată), 3 para (2 Kostantiniye, 1 Misir)

Neprecizate: 2 - din secolul al XVI-lea

6 - din a doua jumătate a secolului al XVI-lea – secolul al XVIII-lea

4 - de la sfârșitul secolului al XVI-lea – începutul secolului al XVII-lea

8 - din secolul al XVII-lea

3 - din secolul al XVII-lea – 1730

1 - din secolul al XVIII-lea.

11 - ?

Bibliografie: M.Maxim, E.Nicolae, "Peuce", 10, vol, 1, p. 559-573

12)ESTER-TÂRGUȘOR

Selim I (1512-1520): akce, Kostantiniye, 918 H

Murad II (1574-1595): 2 dirhem, Canca, Bagdad; 3 akce Kostantiniye, 1 Novabîrda, 1 Selânik

Mehmed III (1595-1603): akce

Mehmed I (1603-1617): medini, Misir; 2 piese de $\frac{1}{2}$ de dirhem
Canca; akce (fals), Edirne, 1012 H

Mustafa I (1617-1618; 1622-1623): onluk, Canca

Osman II (1618-1622): akce, Canca, 1027 H

Murad IV (1623-1640): 5 akce (2 Kostantiniye, 1 Edirne, 1 Canca, 1032 H, 1 neprecizată)

Ibrahim (1640-1648): akce, Kostantiniye

Mehmed IV (1648-1687): 3 akce, Kostantiniye, 1058H; 13 para, Misir
Suleyman II (1687-1691): 74 mangîr (73 Kostantiniye, 1 Saray); medini,
2 akce

Ahmed III (1703-1730): 11 para (7 Kostantiniye, 1 Islâmbol, 3
neprecizate); 6 akce (1 fals), (1 Kostantiniye, 5 neprecizate), 1115 H

Mahmud I (1730-1754): 27 para (24 Kostantiniye; 3 Misir); 2 beslik,
Kostantiniye; 5 akce, Kostantiniye, 1143 H

Osman III (1754-1757): para, Kostantiniye, 1168 H

Mustafa III (1757-1774): 17 para (3 Misir, dintre care una în anul 3 de
domnie, 4 Ismlâmbol, 10 neprecizate); 1 akce Islâmbol), 1171 H

Abdulhamid (1774-1789): 7 para (3 Misir, 1187 H, 4 neprecizate)

Selim III (1789-1807): para, Islâmbol, 1203 H

Neprecizate:- 1 akce de secol XVI

3 akce din secolele XVI-XVII (1 Edirne, 2 neprecizate)

2 para din secolul XVII

4 para din secolul XVIII (1 Islâmbol, 3 neprecizate)

Bibliografie: G.Custurea, "Istro-Pontica", p. 582-586; A.Vertan,
G.Gusturea, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 323; 32, 1999, p. 356
Tezaur inedit, cca. 14 piese, mic depozit, ce se încheie cu aspri de la
Ibrahim

Bibliografie: Informație oferită de numismatul G.Custurea

13) FLORILE

Selim II (1566-1574): akce, Kostantiniye

Murad III (1574-1595): akce, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 28-29, 1995-1996, p.

316

14) GENERAL SCĂRIŞOREANU

Mustafa III 81757-1774): altmişlik, 3 guruş, Islâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 360

15) HĂRŞOVA

Murad IV (1623-1640): Para, Misir

Mehmed IV (1648-1687): para, Misir

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye

Mustafa II (1695-1703): guruş, Kostantiniye, 1106H; para, Misir

Ahmed III (1703-1730): 5 para (3 Islâmbol, 1 Kostantiniye, 1
neprecizată)

Mahmud I (1730-1754): Yirmilik, 3 para, Kostantiniye

Mustafa III (1757-1774): 4 altmişlik, Islâmbol; 3 guruş, Kostantiniye, 2
para (1 Islâmbol, 1 Misir); akce, Misir

Abdulhamid I (1774-1789): altmişlik, Kostantiniye; 7 para (3 Misir, 4

Kostantiniye)

Selim III (1789-1807): 2 para (1 Misir, 1 Kostantiniye); 5 yuzluk 2 iklik, onluk, İslâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 359; 14, 1981, p. 347; 16, 1983, p. 313, 315; 17, 1984, p. 253-254

16) HISTRIA – sat

Murad IV (1623-1640): akce, Edirne, 1023 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 28-29, 1995-1996, p. 316

17) İGLİTA

Selim III (1789-1807): para, İslâmbol, 1203 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 21-22, 1988-1989, p. 385

18) ISACCEA

Murad II (1421-1444; 1445-1451): 2 mangîr, Edorne

Baiazid II (1481-1512): akce, mangîr

Selim I (1512-1520): 2 akce, mangîr

Murad III (1574-1595): 2 akce (1 Edirne, 1 neprecizată); dirhem, Haleb, 982 H

Mehmed III (1595-1603): 4 akce (1 Kostantiniye, 1 Canca, 2 neprecizate)

Ahmed I (1603-1617): 4 medini, Misir; akce

Asman II (1618-1622): akce

Murad IV (1623-1640): 3 para, Misir; 2 akce (1 Kostantiniye, 1 neprecizată)

Ibrahim (1640-1648): 2 beşlik, Amid, Kostantiniye, 1049 H, 1046 H

Mehmed IV (1648-1687): 2 para, Misir, 1058 H

Suleyman II (1678-1691): 13 mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Ahmed III (1703-1730): 3 para (2 Kostantiniye, 1 İslâmbol, 1115 H.)

Mahmud I (1730-1754): 3 para (2 Kostantiniye, 1 Misir); guruş, Kostantiniye, 1143 H

Isman III (1754-1757): 2 para, Kostantiniye, Misir, 1168 H

Mustafa III (1757-1774): 5 para (3 İslâmbol, 2 Misir); onluk, İslâmbol, 1171 H

Selim III (1789-1807): para, Kostantiniye, 1203 H

Bibliografie: G.Custurea, A.Vertan, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 317; A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 238; 13, 1980, p. 359; 15, 1982, p. 286-287; 16, 1983, p.315-316; 21-22, 1988-1989, p. 385; "Caiet selectiv de informare asupra creşterii colecţiilor bibliotecii Academiei Române", 4 aprilie-iunie, 1962, p. 364; E.Nicolae, I.Donoiu, "BSNR", 1986-1991, p. 299; I.Vasiliu, "Peuce", 11, 1995, p. 394

Tezaur, conține 15 piese:

Austria: taler (Ferdinand I)

Polonia: ort, tripli groși de la Sigismund III

Imperiul otoman: 6 akce de la Mehmed III (1595-1603) și Ahmed I (1603-1617)

Bibliografie: B.Mitrea, "BSNR", 1976-1980, p. 605

19) LANURILE

Tezaur, conține 53 piese:

Maria Therezia (1740-1780): 3 taleri

Selim III (1789-1807): 22 *ikilik*: anul 1-3; anul 2-4; anul 3-2; anul 4-1; anul 5-1; anul 6-3; anul 7-2; anul 8-4; anul 9-2; 28 *yuzluk*: anul 1-3; anul 2-3; anul 3-4; anul 4-4; anul 5-1; anul 6-1; anul 7-6; anul 8-5; anul 9-1; Islâmbol

Bibliografie: Al.Popeea, G.Custurea, "BSNR", 1976-1980, p. 389-394

20) LESPEZI

Suleyman I (1520-1566): akce, Sidrekîpsî

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 14, 1981, p. 347

21) MAMAIA

Abdulhamid I (1774-1789): altmışlık, guruş, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 238

22) MANGALIA

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye

Mustafa III (1757-1774): altmışlık, 2 guruş, Islâmbol

Selim III (1789-1807): yuzluk, Islâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 239

23) MEDGIDIA

Baiazid II (1481-1512): mangîr, Kostantiniye

Ahmed III (1703-1730): para, Kostantiniye

Mahmud I (1730-1754): 5 para, Kostantiniye

Mustafa III (1757-1774): onluk, Islâmbol, 10 para (5 Islâmbol, 4 Misir, 1 neprecizată)

Abdulhamid I (1774-1789): 13 para (9 Kostantiniye, 4 Islâmbol), altmişlik, Kostantiniye

Selim III (1789-1807): 14 para (12 Islâmbol, 2 Misir), onluk, Islâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 239; 19, 1986, p. 303-304; A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 322

Tezaur, inedit, conține cca. 320 piese, emisiuni ale Imperiului otoman,

Spaniei, Provinciilor Unite, Ragusei, datat în secolele XVI-XVII.
Informație oferită de numismatul G.Custurea.

24) MERENI

Mustafa III (1757-1774): altmislik, Islâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 239

25) MIHAIL KOGĂLNICEANU, jud. TULCEA

Tezaur, conține 124 piese otomane, emise de sultanii:

Mustafa III (1757-1774): altmışlık

Abdulhamid I (1774-1789): utuzluc sau zolta, altmışlık, ikilik

Selim III (1789-1807): 34 ikilik, 86 gedid-yuzluk

Toate piesele au fost emise la Islâmbol

Bibliografie: G.Simion, "Peuce", 1971, vol. 2, p. 293-335

26) MOVILITĂ

Tezaur, conține 520 aspri emisi de sultanii Baiazid II, Selim I și Suleyman I.

Bibliografie: G.Custurea, "BSNR", 75-76, 1981-1982, 129-130, p. 370, n.60

Tezaur inedit, conține aspri ai sultanilor: Ahmed I, Murad IV, Ibrahim.

Informație primită de la numismatul G.Custurea.

27) MURIGHIOL

tezaur, conține 12 piese otomane emise de sultanii:

Mahmud I (1730-1754): guruş, Kostantiniye

Mustafa III (1757-1774): 8 altmışlık (3 Islâmbol, 5 neprecizate).

Abdulhamid (1774-1789): 3 altmışlık, Kostantiniye

Bibliografie: "Caiet selectiv...", p. 370-372

28) NALBANT

Tezaur, conține 350 de piese din care 345 otomane emise de:

Mehmed III (1595-1603): akce, Kostantiniye

Osman II (1618-1622): 4 akce, Belgrad, İenişehir, Canca, Misir; 2 parale, Misir

Murad IV (1623-1640): 50 akce (18 Kostantiniye, 7 Misir, 8 Saray, 6 Belgrad, 1 Brusa, 1 Sidrekîpsî, 2 Sofya, 1 Kibrîs, 6 neidentificate)

Ibrahim (1640-1648): 284 akce, 2 beşlik (5 aspri), 2 mangîr,

Kostantiniye, Misir, Amid, Canca

Bibliografie: M.Maxim, "CN", 7, 1996

29) NICULIȚEL

Suleyman II (1687-1691): 3 mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 359

30) OSTROV, Jud. CONSTANȚA

Baiazid I (1389-1402): mangîr

Baiazid II (1481-1512): akce, Uskub, 886 H

Murad III (1574-1595): dirhem, Musul ?

Ahmed I (1603-1617): akce, Filibe, 1012 H

Suleyman II (1687-1691): 10 mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Ahmed III (1703-1730): para, Misir, 1115 H

Mahmud I (1730-1754): yirmilik, para, Kostantiniye, 1143 H

Mustafa III (1757-1774): para, Mısır, 1187 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 239-240; 15, 1982, p. 287-288

31) OVIDIU, Jud. CONSTANȚA

Mahmud I (1730-1754): guruş, Kostantiniye, 1143 H

Abdulhamid (1774-1789): anluk, Kostantiniye, 1143 H

Selim III (1789-1807): onluk, İslâmbol, 1203 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 240; 17, 1984, p. 253

32) PECINEAGA, Jud. CONSTANȚA

Baiazid II (1481-1512): mangîr

Suleyman II (1687-1691): 3 mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Mahmud I (1730-1754): para, Kostantiniye, 1143 H

Abdulhamid (1774-1789): para, Misir, 1187 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 240; 13, 1980, p. 359; A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 322

33) PENINSULA SINOE

Selim II (1566-1574): akce, Sidrekîpsî

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 28-29, 1995-1996, p. 318

34) PĂCUIUL LUI SOARE

Murad II (1421-1444; 1445-1451): 4 akce (1 Edirne, 834 H; 3 Seres și

Brusa în 825 H)

Bayazid II (1481-1512): mangîr

Selim I (1512-1520): mangîr, Alep

Murad III (1574-1595): akce, 982 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 359; P.Diaconu, S.Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, II, 1977, p. 148-163, E.Iăcescu, "SCN", 6, 1975, p. 253-259

35) PLOPU

Yelim I (1512-1520): akce, Kostantiniye, 918 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmațchi, "Pontica", 32, 1999, p. 354

36) POARTA ALBĂ

Suleyman I (1520-1566): altîn, Haleb

Bibliografie: G.Custurea, "Pontica", 16, 1983, p. 297

37) RASOVA, Jud. CONSTANȚA

Suleyman II (1687-1691): 3 mangîr, Kostantiniye

Mahmud I (1730-1754): para, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 241; 14, 1981, p. 347; 21-22, 1988-1989, p. 385

38) SARAIU, Jud. CONSTANȚA

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 241

39) ȘIPOTE

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmațchi, "Pontica", 31, 1998, p. 323

40) TECHIRGHIOL, Jud. CONSTANȚA

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Saray

Ahmed III (1703-1730): para, Kostantiniye

Mahmud I (1730-1754): para, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmațchi, "Pontica", 30, 1997, p. 382

41) ȚEPEŞ-VODĂ, Jud. CONSTANȚA

Ahmed III (1703-1730): para, Kostantiniye

Bibliografie: A. Vertan, G.Custurea, "Pontica", 16, 1983, p. 316

42) TOPRAISAR, Jud. CONSTANȚA

Mustafa II (1695-1703): guruș, Kostantiniye

Bibliografie: A. Vertan, G.Custurea, "Pontica", 16, 1983, p. 316

43) TUFANI

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 32, 1999, p. 357

44) TULCEA, jud. TULCEA

Murad II (1421-1444; 1445-1451): mangîr

Bibliografie: E.Nicolae, I.Donoiu, *op. cit.*, p. 299

Tezaur, conține 43 de piese, din care 42 sunt aspri otomani:

Murad III: 3 piese, Kostantiniye

Mehmed III: 4 piese, (1 Kostantiniye, 1 Canca, 1, Tire, 1 neprecizată)

Ahemd I: 6 piese (1 Adrianopol, 1 Kostantiniye, 1 Seres, 1 Siderokapsa, 2 Canca)

Murad IV: 5 piese (2 Kostantiniye, 1 Sarajevo, 2 Seres)

Ibrahim: 22 piese (20 Kostantiniye, 2 neprecizate)

Imperiul otoman: 2 piese (1 Kostantiniye, 1 neprecizată)

Sigismund III: 1 piesă (triplu gros), Olkusz

Bibliografie: G.Custurea, A.Murat, "CN", 4, 1982, p. 141-145

45) ULMETUM

Ahmed I (1603-1617): alce

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 28-29, 1995-1996, p. 319

46) VADU

Suleyman I (1520-1566): 2 altîn, Amid, Misir, 926 H

Murad III (1574-1595): altîn, Dimaşk, 982 H

Ahmed I (1603-1617): 1 piesă de $\frac{1}{2}$ dirhem, Canca, 1012 H

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye, 1099 H

Bibliografie: G.Custurea, "Pontica", 16, 1983, p. 297; A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 360

Tezaur, inedit, conține cca. 140 piese din aur și argint, emisiuni ale Spaniei, Țărilor de Jos, Imperiul otoman, Imperiul romano-german.

Bibliografie: S.Iosipescu, "RPH", 2, 1988, p. 138-139

47) VAMA VECHE

Mustafa III (1757-1774): 3 altmislîk, 2 guruş, İslâmbol

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 31, 1998, p. 323

48) VIILE, jud. CONSTANȚA

Mehmed IV (1648-1687): 2 para, Misir, 1058 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 30,

1997, p. 382

Tezaur, conține 53 piese otomane, plus emisiuni din Țările de Jos, Polonia, Raguza, Franța:

Ahmed I (1603-1617): 7 medini, Misir, 1012 H

f.a.: 1 medini, Misir, ?

Osman II (1618-1622): 1 medini, Misir, 1027 H

Murad IV (1623-1640): 8 para, Misir, 1032 H

Ibrahim (1640-1648): 1 beşlik, Dimaşk, 1049 H

f.a.: 2 para, Misir

Mehmed (1648-1687): 18 para, Misir

f.a.: 15 para (medini)

Bibliografie: G.Custurea, A.Murat, "Pontica", 12, 1979, p. 207-221;

A.Vertan, G.Custurea, G.Talmaçchi, "Pontica", 30, 1997, p. 372

49) VISTERNA, Jud. TULCEA

Mahmud I (1730-1754): para, Kostantiniye, 1143 H

Abdulhamid I (1774-1789): onluk, Kostantiniye, 1187 H

Bibliografie: A.Vertan, G.Custurea, "Pontica", 14, 1981, p. 347-348.

Tezaur, conține 101 piese otomane emise de:

Abdulhamid I: 1 ikilik, 9 altmışlık

Selim III: 7 ikilik, 84 gedid-yuzluk

Bibliografie: G.Simion, "Peuce", 1971, vol. 2, p. 293-335

50) VĂCĂRENI, Jud. TULCEA

Tezaur, conține 244 piese:

Mircea cel Bătrân: 186 ducați

Vlad I: 39 ducați

Stracimir: 11 groși, 2 aspri

Hanul Ordu Melik: 1 dirhem

Baiazid I: 4 aspri emisi în 1390, plus o piesă de argint, emisă în 1389/90 sau 1395/96

Bibliografie: O.Ilieșcu, "BSNR", 1986-1991, Buc., p. 117-123; B.Mitrea, "Magazin istoric", 1978, nr. 4(133), p. 59; E.Oberlander-Târnoveanu, "Peuce", 8, 1980, p. 512-513

51) DOBROGEA – passim

Baiazid I (1389-1402): akce, mangîr

Murad II (1421-1444; 1445-1451): mangîr, Edirne

Mehmed II (1444-1445; 1451-1481): mangîr, Novar ?

Baiazid II (1481-1512): 6 akce (4 Novar, 1 Novabîrda, 1 Seres, 886 H.)

Selim I (1512-1520): 3 akce, Uskup, Edirne, Novabîrda, 918 H

Suleyman I (1520-1566): 4 akce (2 Sidrekîpsî, 1 Kostantiniye, 1 Canca, 926 H.)

Selim II (1566-1574): 2 mangîr (1 Misir, 1 neprecizat)

Murat III (1574-1595): dirhem, Haleb; akce, Novabîrda, 982 H; manhîr, Kostantiniye

Mehmed III (1595-1603): 3 akce (2 emise la Kostantiniye, 1003 H, 1 neprecizată)

Ahmed I (1603-1617): 1 piesă de $\frac{1}{2}$ dirhem, Canca, 1012 H; akce

Osman II (1618-1622): 1 piesă de $\frac{1}{2}$ dirhem, Amid

Murat IV (1623-1640): onluk

Ibrahim (1640-1648): 2 akce, Kostantiniye, 1049 H

Mehmed IV (1648-1687): 2 para, Misir

Suleyman II (1687-1691): mangîr, Kostantiniye, 1199 H

Ahmed II (1691-1695): mangîr, Kostantiniye, 1102 H

Ahmed III (1703-1730): 1 piesă de $\frac{1}{2}$ zolta, Kostantiniye, 1115 H

Mahmud I (1730-1754): para, yirmilik, Kostantiniye, 1143 H

Mustafa III (1757-1774): 2 guruş (1 1171(86) H, 1 neprecizat); altmışlîk, İslâmbol; 2 para, Misir, 1171 H

Abdulhamid I (1774-1789): 3 altmişlîk, Kostantiniye, 1187 H; 3 para (2 Kostantiniye în anii 2 și 6 de domnie, a treia la Misir în anul 1 de domnie)

Selim III (1789-1807): 2 beşlik, 2 yuzluk, 1 para (în anul de domnie), İslâmbol, 1203

Bibliografie: A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 238, 141; 13, 1980, p. 360; 14, 1981, p. 348; 15, 1982, p. 288; p. 316; 21-22, 1988-1989, p. 385-386; 28-29, 1995-1996, p. 320; E.Nicolae, I. Donoiu, "BSNR", 1986-1991, p. 299

Tezaur inedit, conține cca. 590 de piese otomane (aspri și $\frac{1}{2}$ dirhemi) din secolele XVI-XVII.

Bibliografie: Informație oferită de numismatul G.Custurea.

NOTE

1. H. Dj .Siruni, "Balcania", II-III, 1939-1940, p. 11-12
2. O. Iliescu, "SCS", Iași, 8, 1957, p. 201-106; "SCN", 3, 1960, p. 287-311; "SAO", 3, 1960-1961, p. 82-94; "BSNR", 1986-1991, p. 117-123
3. M. Maxim, "RESEE", 19, 1975, p. 409-415; "SAO", 17, 1980, p. 39-46; "CN", 5, 1983, p. 129-152; "BSNR", 1986-1988, p. 112-124; "CN", 7, 1996, p. 199-208; M. Maxim, E. Nicolae, "Peuce," 10, vol.1, 1991, p. 559-573
4. E. Nicolae, "SCN", 9, 1989, p. 131-137; *Tezaure din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI-XVIII*, Chișinău, 1994, p. 63-69, coord. V.M.Butnariu; M. Blasko, E. Nicolae, "BSNR", 1983-1985, p. 297-309; *Idem*, "SCIVA" tom 44, nr. 2, 1993, p. 209-215; E. Nicolae,

- G. Custurea, "BSNR", 1983-1985, p. 309-327; L. Popa, E. Nicolae, "BSNR", 1986-1991, p. 139-151; E. Nicolae, I. Donoiu, "BSNR", 1986-1991, p. 299
5. P. Stancu, "CN", 2, 1979, p. 115-129; "Catalog de expoziție", oct.-dec., 1995, p. 1-7; P. Stancu, G. Trohani, "CN", 3, 1980, p. 117-121; P. Stancu, V. Cojocaru, "CN", 5, 1983, p. 85-95
  6. G. Custurea, "Pontica", 11, 1978, p. 253-259; 13, 1980, p. 341-347; 16, 1983, p. 295-301; "BSNR", 1981-1982, p. 366-368; G. Custurea, A. Murat, "Pontica", 12, 1978, p. 207-221; *Idem*, "CN", 4, 1982, p. 141-145; Al. Popeea, G. Custurea, "BSNR", 1976-1980, p. 389-394
  7. E. Oberlander-Târnoveanu, "Peuce", 8, 1980, p. 521-513
  8. A. Vâlcu, "BSNR", 92-97, 1998-2003, 146-151, p. 415-418; A. Vâlcu, A. Dicu, "BSNR", 92-97, p. 419-422; A. Vâlcu, O. Dudău, "BSNR", 92-97, p. 221-226; A. Vâlcu, "CN", 8, 2002, p. 351-360
  9. A. Niculiță, E. Nicolae, "BSNR", 86-87, 1992-1993, 140-141, p. 167-178; A. Niculiță, R. Tăbuică, A. Boldureanu, *Simpozion de numismatică. Chișinău 2000*, București, 2001, p. 151-156; A. Boldureanu, R. Tăbuică, E. Nicolae, *Simpozion de numismatică. Chișinău 2000*, București, 2001, p. 161-168.
  10. Documentarea s-a încheiat în august 2003
  11. A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 12, 1979, p. 229-247; 13, 1980, p. 347-367; 14, 1981, p. 331-357; 15, 1982, p. 275-293; 16, 1983, p. 301-325; 17, 1984, p. 245-257; 19, 1986, p. 297-311; 21-22, 1988-1989, p. 369; 25, 1992, p. 381-399; 28-29, 1995-1996, p. 309-321; A. Vertan, G. Custurea, G. Talmațchi, "Pontica", 30, 1997, p. 371-387; 31, 1998, p. 309-328; 32, 1999, p. 347-365; E. Oberlander-Târnoveanu, "Peuce", 8, 1980, p. 499-513
  12. G. Custurea, "Pontica", 11, 1978, p. 253-259; A. Vertan, G. Custurea, "Pontica", 21-22, 1988-1989, p. 369; G. Custurea, "Pontica", 13, 1980, p. 341-347; B. Mitrea, "BSNR", 1976-1980, p. 605; Al. Popeea, G. Custurea, "BSNR", 1976-1980, p. 389-395; G. Simion, "Peuce", 2, 1971, p. 293-335; G. Custurea, "BSNR", 1981-1982, p. 365-372; "Caiet selectiv...", 370-372; M. Maxim, "CN", 7, 1996, p. 199-208; P. Diaconu, S. Baraschi, *Păcuiul lui Soare*, II, 1977, p. 148-163; E. Isăcescu, "SCN", 6, p. 253-259; G. Custurea, A. Murat, "CN", 4, 1982, p. 141-145; G. Custurea, A. Murat, "Pontica", 12, 1979, p. 207-221; A. Vertan, G. Custurea, G. Talmațchi, "Pontica", 30, 1997, p. 372; O. Iliescu, "BSNR", 1986-1991, p. 117-123; B. Mitrea, "Magazin istoric", nr. 4(133), 1978, p. 59; E. Oberlander-Târnoveanu, "Peuce", 8, 1980, p. 512-513
  13. A. Berciu, Drăghicescu, *Caietul seminarului special de Științe Auxiliare*, Buc., 1989, p. 88-125
  14. Instaurarea deplină și efectivă a administrației otomane în Dobrogea are loc în anul 1484, prin cucerirea gurilor Dunării. Cf. A. Ghiață, "SISEE", vol.1, p. 121; M. Maxim, "R.d.I", 36, 8, 1983, p. 808
  15. *Akce (asprul)*, a fost emisă în anul hegirei 727(1327), de Orhan I (1324-1362), la Bursa. cf. P. Stancu, "Catalog de expoziție", oct.-dec. 1995, p. 2.
  16. Asupra primelor emisiuni de *dirhemi* nu există un consens al părerilor. Un grup de cercetători estimează apariția acestui nominal

- în timpul domniei lui Selim I, după 1516. cf. A. Schaendlimger, *Osmanische Numismatik*, Braunschweig, 1973, p. 73; M. Maxim, "CN", 5, 1983, p. 131; B. Murgescu, *Circulația monetară în Țările Române în secolul al XVI-lea*, Buc., 1996, p. 89. Un alt grup de cercetători apreciază emisarea acestei monede în timpul lui Suleyman I. cf. N.Pere, *Osmanlılarda Madenî Paralar*, Istanbul, 1968, p. 109, 113; Guneyt Olcer, *Sultan Yavuz Selim Sav bin Bayazid Han Donemi Osmanlı Sikkeleri 918-926 A.H./1512-1520 A.D.*, Istanbul, 1989, p. 166-169; P. Stancu, "Catalog de expoziție", p. 3.
17. *Para (medini)* Primele emisiuni aparțin sultanului Murad IV, în anul hegirei 1032. A doua denumire, de medini, derivă de la numele primului sultan mameluc emitent. Astfel o numeau europenii, iar otomanii au folosit termenul persan *pâre* (bucată, exemplar). cf. E. Nicolae, *Tezaure din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI-XVIII*, Chișinău, 1994, p. 65, coord. V. Butnariu. Vor fi emiși și mulți ai *akcelei* (*onluk* – 10, *beşlik* – 5). De la primele emisiuni din timpul lui Mehmed II până la Ibrahim, sub numele de *onluk*, găsim moneda de 10 aspri. Începând cu Ahmed III, *onluk* va fi o piesă de 10 para. Aceeași situație și pentru *beşlik* (5). Cf. N. Pere, *op.cit.*, p. 90 și urm.
  18. *Guruşul (kuruşul, piastrul sau talerul turcesc)*. Primele emisiuni aparțin lui Suleyman II, în anul hegirei 1099 (1687-1688), la Constantinopol.
  19. Nici asupra primelor emisiuni de aur nu există un consens al părerilor. Cercetătoarea P. Stancu consideră că primele monede de aur otomane au fost emise de Mehmed II, în anul hegirei 882 (1477-1478). Cf. P. Stancu, "Catalog de expoziție", oct.-dec., 1995, p. 2. Istoricii N. Beldiceanu și I. Beldiceanu-Steinherr plasează momentul apariției primei monede de aur otomane la începutul secolului al XV-lea. Cf. *Idem*
  20. Păreri diferite sunt și în legătură cu primele emisiuni de *mangîri*. Astfel, numismatii M. Blasko și E. Nicolae, apreciază că primele emisiuni au loc în timpul domniei lui Osman I. Cf. M. Blasko, E. Nicolae, "BSNR", 1983-1985, p. 297. P. Stancu consideră că primele emisiuni aparțin lui Murad I, care bate mangîri în anul hegirei 790 (1388), cu numele său și al tatălui său. Cf. P. Stancu, "Catalog de expoziție", p. 4.
  21. Asprii emiși de sultanul Baiazid I au fost găsiți izolați la Enisala, Ostrov (jud. Constanța), Dobrogea – passim și în tezaurul de la Văcăreni.
  22. Tezaure descoperite în localitățile: Isaccea, Medgidia, (inedit, în colecțiile MINAC), Nalbant, Tulcea.
  23. Mulți asprului și paralei. Sunt prezenti în descoperiri izolate la Ceamurlia de Jos, Ester, Hârșova, Isaccea, Medgidia, Ovidiu, Visterna, Dobrogea-passim și în tezaure la Viile și Nalbant.
  24. *Dirhemi și jumătăți de dirhem* întâlnim în descoperiri izolate, la Adâncata, Ester, Isaccea, Ostrov (jud. Constanța), Vadu, Dobrogea-passim și în tezaurul inedit: Dobrogea – passim.
  25. *Paraua (medini)* a fost găsită în descoperiri izolate la Adamclisi, Cernavodă, Constanța, Ester, Hârșova, Iglița, Isaccea, Medgidia,

- Ostrov (jud. Constanța), Rasova, Techirghiol, Țepeș-Vodă, Viile, Visterna, Dobrogea – passim și tezaurizată la Viile.
- 26. *Gurușul*, cu multipli și divizionarele sale, este prezent în descoperirile izolate la: Agigea, Constanța, Credința, General Scărișoreanu, Hârșova, Isaccea, Mamaia, Mangalia, Medgidia, Mereni, Ostrov (jud. Constanța), Ovidiu, Topraisar, Varna Veche și în tezaure descoperite la: Lanurile, Mihail Kogălniceanu (jud. Tulcea), Murighiol, Visterna.
  - 27. Pieze de aur au fost găsite izolate la Constanța, Poarta Albă, Vadu și tezaurizate la Vadu.
  - 28. *Mangiri* au fost descoperiți, izolate, la Adamclisi, Agigea, Capidava, Constanța, Dunăreni, Ester, Hârșova, Isaccea, Mangalia, Medgidia, Niculițel, Ostrov, Pecineaga, Rasova, Saraiu, Șipote, Techirghiol, Tufani, Tulcea, Dobrogea – passim și în tezaurul de la Nalbant.
  - 29. H. Sahillioglu, *Turk Numismatik Dernegi Yayınları*, Bulten 10, İstanbul, 1982, p. 7-40

THE REPERTOIRE OF THE OTTOMAN MONETARY FINDS IN DOBRUDJA (15TH – 18TH CENTURIES)

Abstract

The author makes a brief account of the Ottoman currency that circulated in Dobrudja along the centuries.

Following this first part, based on the information gathered until 2003, we have the repertoire of the places where, isolated or in treasures, Ottoman monetary finds have been made.

From her presentation we can easily get the importance of medieval Ottoman currency in Dobrudja.